

NIET ZO HOOGMOEDIG door P. Keuning

MIJNE HEREN.

Tolstoi is van mening, dat de kunst per slot van rekening de kunst van een geestelijke kaste is geworden, onoprecht en gemaakt. Nu moge men het met dit vonnis niet in alle delen eens zijn, waar is toch, dat een decadent geslacht slechts decadente kunst kan voortbrengen en dat wij veel te veel gedweept hebben met een kunst, die per slot van rekening slechts armzalig woordgeknutsel bleek te zijn.

Wij hebben daarom geen reden om hoogmoedig te zijn.

Juist onze hoogmoed is oorzaak geweest van een opmerkelijk verval in de kunst. Wie hoogmoedig is, zoekt zichzelf, is van meetaf verkeerd ingesteld, verwringt en verdraait het leven naar eigen behagen en de kunst wordt hem een middel, om zijn eigen-ik te verheffen.

Nu moet men echter in zijn kritiek niet te ver gaan.

Er zijn mensen, die ons nu het „terug“ toeroepen. Terug naar de kunst van de genesis, van de parabelen uit het evangelie, van de legenden, de sprookjes en de volkszangen.

Ons dunkt, dat hier iets onmogelijks verlangd wordt. Zulk een terug is er niet. Wij zijn niet meer als de mensen, die in de oertijd de sprookjes schreven, die pasten bij het toenmalig geslacht. Wij schrijven andere sprookjes, andere parabelen, andere volksverhalen.

Voor mij liggen twee boeken. Het eerste is: Negerwoordkunst, bijeenverzameld door Prof. Dr. A. Beerssens. Dit is een uitgave van Uitgeverij „De Sikkels“ te Antwerpen.

Het andere is een uitgave van N.V. Uitgeverij v.h. C. A. Mees te Santpoort en heet: Eskimo-liederen.

Nu, hier hebben we sprookjes, parabelen, liederen van twee primitieve volken. Maar als we ons afvragen: Willen we nu naar deze kunst terug? dan is het antwoord zeker ontkennend. We zijn haar voorgoed ontgroeid, ze past niet meer bij ons.

Wij kunnen de tijd niet stilzetten, niet doen, alsof we nog in de oertijd leefden.

Het spreekt vanzelf, dat de negerwoordkunst en de Eskimoliederaren van waarde zijn, in de eerste plaats voor deze volken zelf en dan ook voor ons. Voor ons hebben ze een documentaire waarde; we zien nog eens terug langs de weg, die wij gegaan zijn. En dan ook merken we, dat deze kunst onmiddellijk het leven raakt, uit het leven is opgebloeid en waar is en echt. Hier hebben de dichters zich voor het leven opengesteld, ze hebben het ondergaan, ze stonden met grote, verwonderde ogen voor de levensraadselen, ze hebben zichzelf vergeten.

Wij kunnen dus nog wel iets van de kunst dezer primitieven leren. En we moeten dan ook zeggen: Er moet een „terug“ zijn.

Niet in die zin, als zou de kunst van vroeger tijden ons zonder meer ten voorbeeld kunnen strekken. Wij kunnen niet meer dichten en schrijven als de mensen toen, en, als we 't zouden proberen, kwamen we te staan voor een grote mislukking.

Maar er moet toch een terug zijn, een terug naar het leven, een terug naar de waarheid, een terug naar menselijkheid.

Een decadente tijd geeft decadente kunst. Laat de kunst dan maar decadent zijn; ze past bij onze tijd.

Volkomen waar, maar daarmee zijn we er toch niet.

Er is nog steeds zoiets als zelfbezinning. Er is nog steeds zoiets als het geweten. Er is nog steeds zoiets als de eis van God voor alle mensen en alle tijden.

Wij hebben geen reden, om hoogmoedig te zijn. Onze kunst had moeten opbloeien in volle schoonheid. Onze kunst had meer echt en meer levenswaar en natuurlijk er moeten zijn dan die van de primitieve volken. Want wij hadden dieper het leven kunnen schouwen. Wij hadden, méér dan zij, het eeuwige achter het tijdelijke kunnen zien. Wij moeten, méér dan zij, God zien achter de dingen van deze aarde. Deden we dat, het zou de dood van onze hoogmoed zijn, het zou voor onze kunst een nieuwe opbloei betekenen.

